

MVCRX03NZ8ND
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
Praha 4
140 21

Č. j. MV- 41572-8/VS-2017

Praha 4.prosince 2017
Počet listů: 4
Přílohy: 0

Rozeslat dle rozdělovníku

INFORMACE č. 25/2017

Určení otcovství k nezletilému

Nedojde-li k určení otcovství podle ustanovení § 776, 777 nebo 778 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., dále jen „NOZ“, (kdy svědčí zákonná domněnka otcovství manželu matky dítěte), má se za to, že otcem je muž, jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením matky a tohoto muže. Takto lze určit otcovství i k dítěti ještě nenarozenému, je-li již počato.

Prohlášení se činí osobně před soudem nebo před matričním úřadem. Nezletilý, který není plně svéprávný, činí prohlášení vždy před soudem.¹

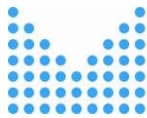
Nedojde-li k určení otcovství podle ustanovení § 776, 777 nebo 778, ani podle ustanovení § 779 (určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů), může matka, dítě i muž, který tvrdí, že je otcem, navrhnout, aby otcovství určil soud.²

V matriční praxi jsme se setkali s následujícím případem:

Rozsudkem okresního soudu bylo určeno, že otcem nezl. je A. B. Rozsudkem příslušného krajského soudu byl potvrzen rozsudek okresního soudu, a to mj. ve výroku I., kterým se určuje, že otcem nezl. je A. B. Rozsudek odvolacího soudu nabyl právní moci dnem 24. 12. 2016.

¹ § 779 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb.

² § 783 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb.

Matka nezl. však určila otcovství souhlasným prohlášením rodičů k tomuto dítěti s C. D. před matričním úřadem již dne 20. 9. 2016.

Vzniká tedy otázka, zda do knihy narození zapsat jako otce nezl.

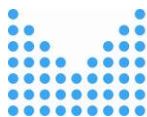
- A. B., jehož otcovství bylo určeno rozsudkem okresního soudu v souladu s ustanovením § 779 NOZ a potvrzeno rozsudkem příslušného krajského soudu, který nabyl právní moci dnem 24. 12. 2016, či
- C. D. jehož otcovství bylo určeno souhlasným prohlášením rodičů před matričním úřadem dne 20. 9. 2016.

Dle právního názoru Nejvyššího soudu z uvedeného skutkového stavu věci vyplývá, že souhlasné prohlášení rodičů o otcovství C. D. k nezl. bylo učiněno s cílem předejít právním účinkům rozsudku krajského soudu, na jehož základě by byl do matriční knihy narození zapsán jako otec nezl. pan A. B. (biologický otec). Přestože takové jednání rodičů je zřejmě zneužitím institutu souhlasného prohlášení o určení otcovství ve smyslu ustanovení § 793 NOZ, neboť je vedeno motivy, které nemají nic společného se zájmem dítěte, je matriční úřad povinen podle principu priority zapsat C. D. na základě souhlasného prohlášení rodičů ze dne 20. 9. 2016 (které předcházelo právní moci rozsudku krajského soudu) jako otce nezl.

Důvodem takového právního závěru je skutečnost, že matriční úřad může odmítnout zapsat otce určeného souhlasným prohlášením pouze v případě, že nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady souhlasného prohlášení rodičů, přičemž mezi takové předpoklady nepatří zkoumání biologického otcovství. V posuzovaném případě by však měl matrikář - vzhledem ke zneužití institutu souhlasného prohlášení – podat podle ustanovení § 57 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „správní řád“, (předběžná otázka), podnět k popření otcovství C. D. podle ustanovení § 793 NOZ.

Matriční úřad by měl dále postupovat tak, že přeruší podle ustanovení § 64 odst. 1 písm. c) bod 1. správního řádu správní řízení ve věci zápisu do knihy narození pana A. B., jehož otcovství k nezl. bylo určeno pravomocným rozsudkem krajského soudu, neboť návrhu na zapsání A. B. do knihy narození jako otce nezl. může být vyhověno až poté, co bude rozhodnuto o popření otcovství C. D. (nebo může být takový návrh odmítnut) - jde o předběžnou otázku podle ustanovení § 57 odst. 1 písm. a) správního řádu.

V návaznosti na shora uvedené, s cílem předejít shora uvedeným soudním řízením a následnému správnímu řízení, je nezbytné při každém přijetí souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství vyzvat rodiče, aby stvrdili svým podpisem, že v době určení otcovství **neprobíhá soudní řízení o určení otcovství k tomuto dítěti**. Jak vyplývá z ustanovení § 16 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších

předpisů, určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů lze pouze jednou a nelze je vzít zpět a rodiče současně stvrzují svým podpisem, že *neurčili otcovství* k tomuto dítěti před jiným matričním úřadem nebo před soudem; nestvrzují však skutečnost o tom, že neprobíhá soudní řízení o určení otcovství k tomuto dítěti.

* * *

V této souvislosti se opět vracíme k otázce, **kdy může matriční úřad odmítnout sepsat souhlasné prohlášení o určení otcovství dítěte**. Jak již bylo řešeno na uplynulých poradách krajských úřadů v IVS v Benešově, je možno využít Komentář k Občanskému zákoníku II, Rodinné právo (Hrušáková/Králíčková/Westphalová a kol., Nakladatelství C. H. Beck, 2014), kde se uvádí, „že matričnímu úřadu není zákonem výslovně umožněno, aby zkoumal soulad biologického a právního otcovství a zamezil tak vzniku právního poměru, který neodpovídá realitě. Je otázkou, zda má toto oprávnění soud, který přijímá souhlasné prohlášení. Lze plně souhlasit se starší komentářovou literaturou, dle které, pokud je otcovství muže činícího prohlášení, zcela nepochybně a zjevně vyloučeno, je-li zřejmé, že toto prohlášení nesměřuje k „legitimaci“ biologického rodičovství, ale sleduje cíle, které právo umožňuje dosáhnout osvojením, je určování otcovství tímto způsobem obcházení zákona.

Je-li určitým jednáním zcela obcházen smysl a účel zákona a narušován veřejný pořádek, jednání je *absolutně neplatné* (viz § 580 a 588 NOZ). Může jít např. o situace, kdy:

- pomocí souhlasného prohlášení matky a muže, jehož otcovství je vyloučeno, mnohdy dochází *k vědomé eliminaci možnosti putativního otce dítěte* se s dítětem právně spojit žalobou i proti vůli matky (viz § 783 NOZ) a realizovat tak právo na rodinný život chráněný čl. 8 EÚLP; (uvedené musí být matričnímu úřadu zřejmé bez jakéhokoli dalšího zkoumání);
- **souhlasné prohlášení činí žena, která dítě osvojila a muž, který dítě nezplodil.**

V návaznosti na shora uvedené doporučujeme matričním úřadům následující postup.

Dostaví-li se na matriční úřad matka dítěte, jehož otec není na rodném listu uveden, s mužem, se kterým bude určovat otcovství souhlasným prohlášením rodičů, je nezbytné, aby matrikář vždy kontaktoval matriční úřad, který vede knihu narození, v níž byl zápis narození dítěte proveden, s žádostí o zaslání doslovného výpisu z knihy narození, popř. ověřil údaje o dítěti v AISEO. Osvojitelka je totiž zapsána místo biologické matky dítěte v jeho rodném listu a bez uvedeného ověření může nastat případ, že matriční úřad přijme souhlasné prohlášení o určení otcovství ženy, která dítě osvojila, s mužem, který dítě nezplodil. Určování otcovství tímto způsobem je obcházením zákona a sleduje cíle, které právo umožňuje dosáhnout osvojením dítěte.

Pokud matriční úřad po provedeném šetření shledá, že žena dítě osvojila, potom nelze přijmout souhlasné prohlášení o určení otcovství. Matriční úřad bude postupovat podle části čtvrté správního řádu a na požádání písemně uvědomí dotčenou osobu/y (matku dítěte a muže, se kterým chtěla určit otcovství) a sdělí důvody, které k tomuto závěru vedly³. Dotčené osoby mají poté právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti postupu správního orgánu, neposkytuje-li správní řád jiný prostředek ochrany⁴.

Žádáme, aby s obsahem shora uvedeného byly seznámeny všechny matriční úřady v působnosti krajských úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a magistrátů měst Brna, Ostravy, Plzně a Magistrátu hl. m. Prahy.

JUDr. Václav Henych
ředitel odboru

Vyřizuje: JUDr. Jana Hálová
tel. č.: 974 817 427
e-mail: jana.halova@mvcv.cz

Rozdělovník:

- všem krajským úřadům
- všem odborům vnitřních věcí magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně
- odboru živnostenskému a občanskosprávnímu Magistrátu hl. m. Prahy

³ § 155 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.